

چکیده

مقدمه: مرگومیر و عوارض ناشی از حوادث ترافیکی، یکی از مشکلات اصلی بهداشت عمومی در کشور ایران محسوب می‌گردد. در کشور ما تجمع تماشاگران صحنه حادثه و حضور مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای در صحنه حادثه ترافیک جاده‌ای و مداخله در امر امدادرسانی معمول بوده و گاهی باعث بروز مشکلاتی در این زمینه می‌گردند. در این پژوهش تلاش شده است به صورت اختصاصی علل و تأثیرات این تجمعات بر صحنه حادثه و راهکارهای پیشنهادی و عملیاتی لازم جهت مدیریت مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای در صحنه حادثه ترافیک جاده‌ای بررسی و مدلی جهت مدیریت مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای در صحنه حادثه ترافیک جاده‌ای ارائه گردد.

روش: این پژوهش در پنج مرحله انجام شد. در مرحله اول به وسیله چک‌لیست محقق ساخته و در سه استان منتخب به بررسی وضعیت حضور و مداخله مردم در صحنه حوادث ترافیکی پرداخته شد. در مرحله دوم، جهت شناسایی تجارب امدادگران و انگیزه مردم حاضر در صحنه، از روش کیفی تحلیل محتوی و مصاحبه نیمه ساختاریافته (۵۷ مصاحبه) استفاده گردید. در مرحله سوم پژوهش دوره آموزشی با محوریت مدیریت مصدومان حوادث ترافیکی برای ۲۸۱ نفر از رانندگان حرفه‌ای برگزار شد و دانش و نگرش رانندگان بررسی شد، همچنین پس از گذشت دوره ۶ ماهه، تجربه و میزان کاربرد آموزه‌ها از طریق مصاحبه تلفنی با شرکت‌کنندگان مورد ارزیابی قرار گرفت. در مرحله چهارم پژوهش، مولفه‌ها استخراج و با استفاده از روش دلفی، مدل اولیه اعتبارسنجی شد. در مرحله پنجم، مدل نهایی تبیین و ارائه گردید.

یافته‌ها: از کل مأموریت‌های ثبت‌شده، ۹۳/۶ درصد همراه با تجمع مردم بوده و ۶۳/۳ درصد نیز همراه با مداخلات مردمی بوده است. بیشترین نقش مردم در صحنه حادثه، به‌عنوان تماشاگر صحنه بوده است. همچنین بین تجمع مردم در صحنه حادثه و انجام مداخله قبل از رسیدن امدادگران و تعداد مصدومین ارتباط معناداری وجود داشت. بین تعداد مصدومین حادثه و تعداد افراد تجمع‌کننده رابطه معناداری وجود داشت. از جمله مضمون‌های اصلی در رابطه با علل تجمع، محیط، سازمان امدادی، مردم، آموزش، فرهنگ و قانون بودند. تأثیرات تجمع مردم در صحنه حادثه بر آسیب‌دیدگان و سازمان‌های امدادی هست. از جمله راهکارهای پیشنهادی جهت مدیریت مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای، آموزش مدیریت صحنه حادثه ترافیکی، ارتقاء عملکرد سازمان‌های امدادی، استفاده از ظرفیت‌ها و بهره‌گیری از قانون بوده است. آموزش رانندگان حرفه‌ای باعث افزایش سطح دانش و نگرش آن‌ها شد ($p < 0/001$). همچنین ۲۱۱ نفر از رانندگان در مصاحبه تلفنی شرکت داشتند که از این تعداد، ۱۰۷ نفر در شش ماه گذشته با صحنه حادثه ترافیکی برخورد داشتند که ۹۸ درصد این افراد در صحنه حادثه توقف داشته‌اند. پس از استخراج مولفه‌ها، با استفاده از روش دلفی، مدل اولیه اعتبارسنجی شد و مدل نهایی مدیریت مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای پیشنهاد گردید.

نتیجه‌گیری: با قبول این واقعیت که در اکثر موارد مردم زودتر از سازمان‌های امدادی در سر صحنه حادثه ترافیکی حضور می‌یابند و این که زمان در بحث کمک‌رسانی به مصدومین و کاهش مرگومیر ناشی از آسیب‌های ترافیکی نقش اساسی دارد، لذا توجه به استفاده بهینه از این حضور مردم و تبدیل هرچه بیشتر مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای به پاسخ‌دهندگان اولیه می‌تواند تأثیر بسزایی در کاهش عوارض ناشی از این نوع حوادث داشته باشد.

کلمات کلیدی: مداخله‌کنندگان غیرحرفه‌ای، پاسخ‌دهندگان اولیه، سازمان‌های امدادی، حوادث ترافیک جاده‌ای، صحنه حادثه